

Quaderns d'Història

MARIA GÜELL I PUIG. BIOGRAFIA I CONTEXTUALITZACIÓ HISTÒRICA DE LA FUNDACIÓ D'UNA CONGREGACIÓ RELIGIOSA*

per Pilar Ferrero Ratón

Paraules clau: Hospital de Cervera, Maria Güell Puig, Missioneres Filles del Cor de Maria, Valls

Resum: Aquest treball vol aportar informació sobre els trets biogràfics de Maria Güell i Puig i els condicionants que l'any 1899 la dugueren a fundar un orde religiós basat en la caritat i el servei als necessitats. Es fa un repàs a la seva vida a Valls i el seu trasllat i ingrés com a religiosa al servei de l'Hospital de Cervera. S'analitzen els fets i les situacions que portaren a Maria Güell a fundar les Missioneres Filles del Cor de Maria, un orde que en els seus cent anys de vida s'ha extès per sis països atenent les necessitats més bàsiques de les persones properes a les cases que s'han fundat. Finalment es fa un recordatori de totes les cases fundades per l'orde i les tasques que s'hi realitzen.

Resumen: Este trabajo pretende aportar información sobre la biografía de Maria Güell Puig, y los condicionantes que le llevaron el año 1899 a fundar un orden religioso basado en la atención a los más necesitados y a la práctica de la caridad. Se hace un repaso a la vida llevada en la ciudad de Valls (Tarragona) y su ingreso como religiosa al servicio del Hospital de Cervera (Lleida). Se analizan los hechos y situaciones que llevaron a la madre Maria Güell Puig a fundar la Misioneras Hijas del Corazón de María, un orden religioso que durante los cien años de existencia se ha extendido por seis países del mundo atendiendo las necesidades más básicas de las personas cercanas a las casas fundadas. Finalmente se listan la totalidad de las casas que el orden religioso ha ido fundando y la dedicación de cada casa.

Abstract: The work gives about the biography of Maria Güell i Puig and about the circumstances that led her to found a religious order based on charity and service to the needy. The work reviews her life in Valls and her entry as a nun to Hospital de Cervera. The facts and situations that made her found the order are analysed here. In one hundred years the order has extended to six countries, taking care of the basic necessities of those near it. Finally, there is a list of the houses founded by the order and of the tasks carried out there.

* Treball premiat en els Premis Rodon Giró 1999, convocats per la Fundació Ciutat de Valls.

Resumo: Este trabalho pretende fornecer informação sobre a biografia de Maria Güell e Puig e as condições que levaram a fundar em 1899 uma ordem religiosa baseada na atenção aos mais necessitados e a prática da caridade. Se faz um repasso da vida levada na cidade de Valls (Tarragona) e seu ingresso como religiosa ao serviço do Hospital de Cervera (Lleida). Analisam-se os fatos e situações que levaram a Madre Maria Güell a fundar as Missionárias Filhas do Coração de Maria. Uma ordem religiosa que durante cem anos de existência se estendeu por seis países do mundo atendendo as necessidades mais básicas das pessoas próximas as casas fundadas. Finalmente relacionam-se a totalidade das casas que a ordem religiosa foi fundando e a dedicação de cada casa.

Introducció

A les persones ens caracteritza amb força el lloc on neixem i creixem. Si és planer i obert, ens fa confiats i comunicatius; si és esquerp i ombrívol, ens traspassa duresa i melangia, i ens fa aspres en el tracte. Si és fred i sec ens gela els sentiments; si és temperat ens omple d'optimisme, serenitat i tendresa.

A Maria Güell, Valls li va marcar la seva empremta a l'ànima, en els sentiments i en el caràcter. Amb el seu clima suau, la seva terra fèrtil, banyada de llum i de sol, imprimeix als seus fills un temperament optimista, comunicatiu, urbà, social, amable i agosarat. Aquesta fou, precisament, la virtut i la santedat de la religiosa Maria Güell, que va sentir sempre el poc dissimulat orgull d'haver nascut i educat a Valls. Creiem que la personalitat de Maria Güell s'adapta a la descripció feta per l'escriptor Santamaría a L'Apòstol: "Gent ferrenya i apitrrada que en les venes hi duu saba de roure, en els ulls dos llampecs, i en la boca parla tan galana i flairosa com un ramell de ginesta."

Maria Güell, durant la seva vida, practicà la virtut més austera i autèntica, però ungida d'una benignitat, delicadesa i suavitat que va saber captivar a tots el que l'hem coneguda o hem conegut la seva obra.

En aquest treball pretenem donar una pinzellada dels primers anys de vida de Maria Güell a Valls, fonamentant-ho en les arrels històriques, la família, els estudis i la dedicació als necessitats; d'aquesta època es conserven molts pocs documents.

En una segona part entrarem a analitzar la vocació religiosa i la seva entrada com a religiosa a l'Hospital de Cervera, sempre al servei dels necessitats; és en aquest capítol que entendrem el perquè de la fundació d'un orde religiós per part de Maria Güell.

A la tercera part, documentarem la fundació de l'orde religiós i la seva expansió, i analitzarem breument el missatge de la mare Maria Güell, missatge de senzillesa, humilitat i servei a Déu i als necessitats. La frase que resumeix el pensament de la Mare Fundadora és el que va dir poc abans de morir: "Estic contenta d'haver consagrat la meua vida a Déu i a la caritat."

És aquest el missatge primordial de servei que ella ens fa arribar a la societat d'avui i de sempre, "tenint com a model la Verge Maria, tan senzilla i humil de cor". Característiques aquestes, la senzillesa i la humilitat, que sempre va tenir molt presents en totes les seves accions Maria Güell i Puig.

Pel que fa a la documentació, la que més primordial ens seria, la de la fundació de l'orde religiós o la de la seva permanència a Valls a l'època juvenil, poca en tenim, ja que la que es generà durant els anys que Maria Güell va romandre a l'Institut de la Sagrada

Família d'Urgell, es va perdre durant la guerra civil espanyola, degut a la crema de l'arxiu general de l'Institut de la Sagrada Família a Barcelona. D'altra banda, tal i com ja hem dit, es conserven molt pocs documents de l'època val·lenca de la Mare Fundadora.

1- Valls: arrels històriques (1848-1872)

A l'Arxiu Parroquial de Valls queda constància escrita de l'acte matrimonial de Francesc Güell Albareda amb la jove Antònia Puig Queralt. L'acte es va celebrar a l'església arxiprestal de Sant Joan el dia 28 de juny de 1846, i s'acompliren tots els requisits de l'època, tal i com testimonia el llibre parroquial (Arxiu Parroquial de Valls):

“En la vila de Valls, Provincia y Arquebisbat de tarragona; als vint y vuit de Juny de mil vuitcents cuarenta sis, Jo Ramon Serra, Prebere y vicari de la Parròquia de Sant Joan Baptista de dita vila, despues de fetas las tres amonestacions segons disposa lo Sagrat Concili Tridentí la ultima de las quals fou lo dia onze dels corrents y no habentse oposat legitim impediment algun he desposat y casat per paraules de part de son mutuo consentiment a Francisco Guell, fadri pages de 23 anys fill lilegitim y natural de Pau Guell pages i Rita Aubareda conjuges, depart una ab la honesta Antonia Puig donsella edad 23 anys filla lilegitima y natural de Francisco Puig y de Maria Anna Gual, conjuges vivint y tots a la present vila de Valls depart altre. Testimonis Joseph Flavia y Rafel Parés pagesos.

Otorgaren capitols matrimonials en poder del Dr. Joseph Gay notari de Valls als vint y sinch de maig del present any. Ohiren misa de Benedicció. De que certifico: en Valls up supra. Ramon Serra, vicari”

El matrimoni es va instal·lar a la casa dels pares paterns, al carrer de Sant Pere Baix, número 24, actualment carrer de la Figuereta número 10. Es tractava d'un matrimoni amb moderats recursos econòmics, d'ideologia cristiana, tal i com ens ha deixat com a testimoni Maria Güell Rius:

“Per Tots Sants es resava les tres parts del Sant Rosari. Deia l'avi [Francesc Güell]: ‘per cada castanya que mengueu un rosari’. I era veritat, doncs tal i com es feia s'arribava a resar un rosari per a cada difunt de la família.”

El marit treballava de parcer a la Granja de Doldellops i tenien en propietat una petita vinya i una terra amb oliveres a la partida de Baiona. El matrimoni compartí l'ideal carlí. El matrimoni va tenir nou fills, que, seguint els costums de l'època, es batejaven el mateix dia del naixement o l'endemà.

El dia 7 de juny de 1847 va néixer la primera filla del matrimoni, que morí als pocs dies. Un any més tard, el 24 de juny de 1848 va néixer Maria Güell i Puig; aquella mateixa tarda va ser batejada, tal i com consta al llibre parroquial (Arxiu Parroquial de Valls):

“Als vint y quatre de Juny de mil vuit cents quaranta vuit per mi baix firmat, en esta Isglesia Parroquial de S. Joan Baptista de la vila de Valls fou batejada solemnement Maria, Teresa, Ursula, que ha nat avuy a una hora de la tarda filla lilegitima y natural de Francisco Guell pages y de Antonia

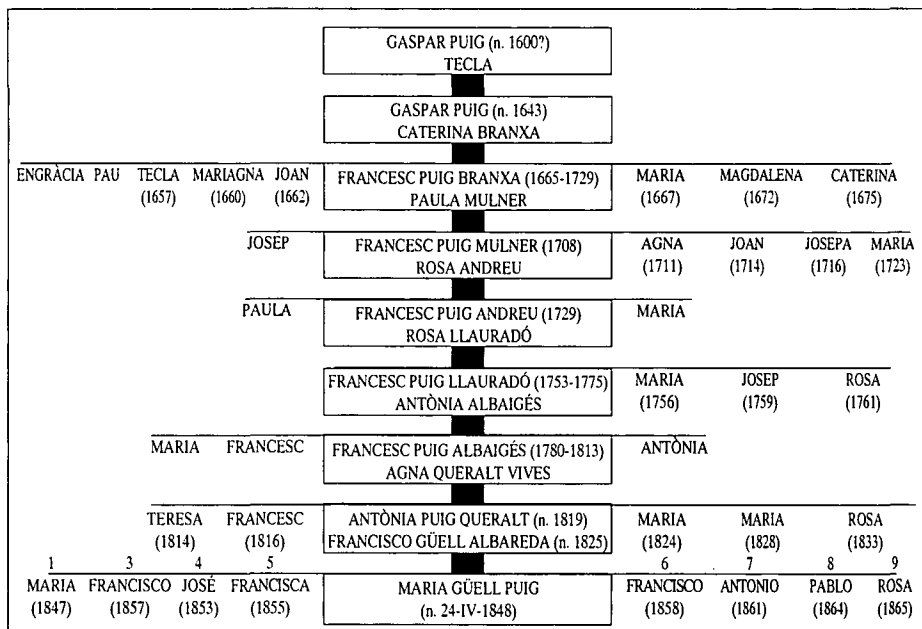
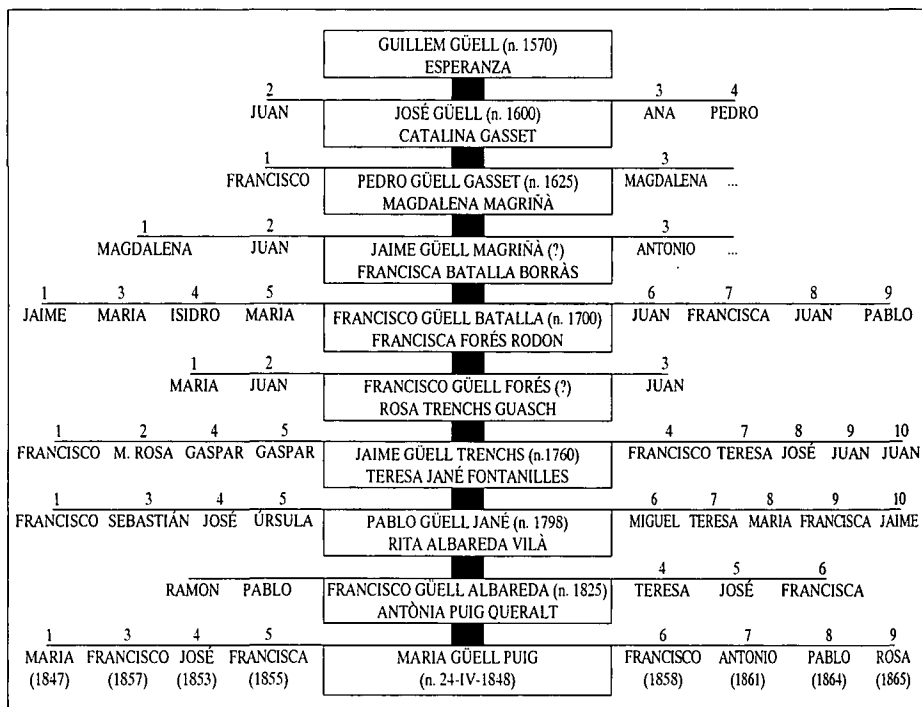

Imatge de la Granja
de Doldellops,
cap a l'any 1950

Puig, conjuges de Valls. Avis paternos: Pau Guell y Rita Aubareda. Avis maternos: Francisco Puig pages, casat y Rita Guell casada tots de Valls a los que he advertit lo parentiu y obligació: De que certifico. Ramon Serra, Vicari.”

El 10 de juliol de 1850 va néixer Francesc, que va morir tres anys més tard. L'11 de gener de 1853 va néixer Josep que va morir lluitant com a voluntari carlí a l'edat de 22 anys. El 22 de juliol de 1855 va néixer Francisca, morta el 1913 sense descendència. El 27 de febrer de 1858 va néixer Francesc, que es va casar amb Josepa Rius, i va morir l'any 1933. L'1 de gener de 1861 va néixer Antoni que va morir als 25 anys d'un atac d'apendicitis. El 7 de juny de 1864 va néixer Pau, que es va casar amb Teresa Folch i va morir l'any 1927. Finalment el 10 d'octubre de 1865 va néixer Rosa, que va morir prematurament, tot i que desconeixem la data de la seva mort.

La confirmació, Maria Güell la va rebre el dia 15 d'octubre de 1849 de la mà de l'Arquebisbe Fernando de Echanove y Zaldívar i va ser apadrinada per la senyora Úrsula Martí i Janer. De molt jove, Maria Güell assistia a missa de cinc del matí a l'església del Carme, i després iniciava les tasques quotidianes a casa i al camp.

Arbres genealògics de la branca paterna (dalt) i de la branca materna (sota) de la Mare Maria Güell

La formació la va rebre al col·legi de Sant Roc, dirigit per les Filles de la Caritat, el mateix orde que regia l'Hospital situat al mateix edifici de Sant Roc. Posteriorment va completar la seva formació aprenent costura al taller de Francisca Aloix i de les seves filles Francisca i Dolors Serra, que tenien el renom de "les gegantones".

A finals del segle XVIII, la família Güell signava un contracte de parceria amb la família Segarra, propietària de la Granja de Doldellops; aquest contracte va ser renovat sense cap problema per cap de les dues parts fins l'any 1933, en què va morir el germà de Maria Güell, Francesc. La terra de Doldellops va ser restaurada amb posterioritat a la batalla del Pont de Goi plantant-hi vinyes; en aquesta restauració hi va intervenir la família Güell. L'espiritualitat de Maria Güell es veia reforçada a la Granja de Doldellops, atès que a la finca, i de forma contigua a la casa principal, hi ha adossada una petita capella dedicada a Sant Tomàs de Vilanova.

Maria Güell compaginava la seva vida familiar dedicada a la terra amb els seus estudis de modista, cosa que devia fer amb molta manya, tal i com es pot observar en les vestimentes litúrgiques realitzades amb posterioritat i que s'exposen a la casa natal de Valls i al museu de l'Hospital de Cervera, i també amb la pertinença a l'associació religiosa de "Les filles de Maria". La formació espiritual va anar a càrrec del mossèn Pere Màrtir Xicola, destinat a Valls del 1866 fins el 1878, a l'església de Sant Joan Baptista; també va influir en la seva formació mossèn Sebastià Guinart.

També durant l'època a Valls va demostrar la seva dedicació als malalts de l'Hospital de Valls, llavors al Sant Roc. És en aquesta època juvenil a Valls que ja comença a manifestar la vocació religiosa; així, als seus catorze anys escassos va intentar entrar a la comunitat de les Paüles de Reus però, atesa la seva curta edat, la família i la mateixa orde religiosa varen convenir en esperar un temps per formalitzar la seva vocació religiosa.

En aquest punt cal fer esment de la construcció, l'any 1800, d'un hospital destinat als malalts sense recursos, principalment veïns de Valls. En fou el promotor el Dr. Jaume Cessat, arxiprest de Sant Joan Baptista. Intentà confiar la seva direcció a les Filles de Sant Vicenç de Paül. No havent aconseguit els seus propòsits, confià interinament el servei de l'Hospital a tres noies de Valls: Paula Domingo, Teresa Benaiges i Josepa Montserrat. De fet es convertirien en fundadores d'un nou institut que s'anomenà Germanes de la Caritat de l'Hospital de Valls, i adoptaren les regles de Sant Vicenç de Paül.

El 1805 la junta de l'Hospital de Cervera demanà a les Germanes de la Caritat de Valls que n'hi enviessin algunes. Enviaren tres religioses a la nova fundació de l'Hospital de Cervera, dues de les quals eren vallenques, les germanes Teresa Morlà i Josepa Montserrat.

Maria Güell es posà en contacte amb les religioses de Valls. Però les normes de l'Hospital de Valls, pel que sembla, no permetien l'entrada de noves vocacions si no hi havia places vacants al centre. Per aquest motiu va decidir incorporar-se a l'Hospital de Cervera, regentat pel mateix orde que ho feia a Valls, perquè, encara que entre ells fossin independents, estaven animats d'un mateix esperit. El dia 21 d'abril de 1872, a l'edat de 23 anys, Maria Güell, acompanyada pel seu pare i juntament amb una bona amiga, Maria Dalmau, arribava a l'Hospital de Cervera. En aquell lloc la nova aspirant es tancaria per a tota la vida, al servei de la caritat.

Pel que fa a la història de l'Hospital de Valls, recomanem la lectura del llibre de Josep Comelles, editat per l'Institut d'Estudis Vallencs.

Façana de l'Hospital de Cervera en
l'època de la mare Maria Güell

Vista posterior de l'Hospital de Cervera

2- La consolidació de la vocació religiosa (1872-1896)

Quan el dia 21 d'abril Maria Güell arribà a l'Hospital de Cervera es trobà davant d'un edifici fundat el segle XIV per Berenguer de Castelltort; en el moment de l'arribada, i des de l'any 1805, la institució estava regentada per les Germanes de la Caritat de l'Hospital de Cervera.

Fent una mica d'història, durant el 1836 les religioses de l'Hospital de Cervera van ser expulsades, tot i que posteriorment, l'any 1838, una sola religiosa tornà al servei de l'Hospital, fins que el 1840 tornaren tres religioses més que ja havien compartit les tasques a l'Hospital; finalment, l'any 1844 es reintegrà tota la comunitat de religioses que hi havia abans de l'expulsió. L'any 1849 les religioses es responsabilitzaren de la Casa de Misericòrdia de Cervera, que acollia nens desvalguts; concretament es féu càrrec d'aquesta nova situació la germana Anna M. Janer Anglarill i posteriorment aquesta religiosa es desvinculà de la tutela de l'Hospital de Cervera, atès que les dues institucions atenien necessitats diferents, i fundà un nou institut religiós, l'Institut de la Sagrada Família, amb regles pròpies i diferenciades de les Germanes de la Caritat de l'Hospital de Cervera. La constitució canònica d'aquest institut es va fer el 19 de març de 1880.

Retrat de Maria Güell

Maria Güell, a l'arribada a Cervera, passà a engrandir la comunitat, que en aquells moments era de quatre religioses. De fet, des de la fundació de l'institut religiós, l'any 1805, fins a l'ingrés de Maria Güell, només varen passar per la comunitat 25 monges, i en aquell moment set de les quals ja eren mortes, d'altres s'havien retirat per malalties, i d'altres havien passat a fundar nous convents; cal destacar que de les 25 religioses que passaren per Cervera, set eren de Valls. Cal fer esment que la junta de l'Hospital de Cervera només admetia al seu servei sis religioses; com que en el moment de l'ingrés de Maria Güell i de Maria Dalmau només hi havia quatre religioses, entenem que aquest fet va ser el que va permetre l'ingrés com a novícies de les dues postulants procedents de Valls. Quedaren inscrites al llibre de registre de la comunitat amb l'ordre d'ingrés número 22 per a Maria Güell i 23 per a Maria Dalmau; estranyament, en l'esmentat llibre de registre d'ingressos (Llibre del Personal de la Casa General de les Missioneres Filles del Cor de Maria de Cervera), hi manquen les anotacions de dues religioses, que havien sortit de l'hospital per anar a tenir cura de la Casa de Misericòrdia.

A l'arribada a l'Hospital les va rebre la superiora Carme Vallverdú, que va posar les dues postulants sota la tutela de la germana Dolors Llagostera, filla de Valls, de 45 anys, 21 dels quals de religiosa.

El postulantat de les dues religioses durà fins el 14 de setembre de 1872, data en què vestiren els hàbits de la comunitat. La professió de vots temporals la van realitzar el 14 de novembre de 1873, mentre que la professió de vots perpetus no la varen fer fins el 1892, onze anys més tard del que en principi disposava la Regla vigent a l'Hospital; aquest retard es deu al fet que durant aquesta època hi hagué el pas de la comunitat de l'Hospital de Cervera a l'Institut de la Sagrada Família, tal i com es comentarà més endavant.

La professió de vots les comprometia a estar subjectes i dependents de la Junta d'Administració de l'Hospital en tot allò que feia referència a les coses temporals i econòmiques i al bisbe de Solsona en allò que es referia a l'espiritualitat.

Les normes de l'Hospital també impedièren la realització de cap acte de caritat fora de l'Hospital de Cervera, sense el consentiment de la junta.

Poques dades hi ha referents a aquest període de la vida de la mare Güell, atès que moltes es van destruir durant la guerra civil del 1936, però sabem que va tenir cura, per exprés mandat de la junta de l'Hospital de Cervera, dels presos del correccional de la ciutat, que va atendre les víctimes de la guerra carlina i a tenir cura de malalts infecciosos. De fet, les religioses de l'Hospital de Cervera eren fidels a allò que disposaven les Regles particulars dels oficis de les Germanes de la Caritat, que contenien, entre d'altres, la següent regla: "El servei als pobres malalts és la seva primera i principal obligació."

Retrocedint en el temps, cal constatar que les religioses de l'Hospital de Valls feren vots com a membres de l'Institut de la Sagrada Família, i quedaren, per tant, adherides a aquesta institució. Cal explicar que el creixement de la Sagrada Família havia de passar per incorporar altres instituts religiosos més petits, i atès que tant Valls com Cervera eren prou coneguts per la fundadora de la Sagrada Família, la Mare Janer, ambdues institucions eren candidates a l'agregació a aquesta institució.

És l'any 1880 quan s'intentà l'adhesió de les Filles de la Caritat de l'Hospital de Cervera a l'Institut de la Sagrada Família; aquest fet va ser afavorit per l'elecció a l'Hospital d'una superiora unionista, la mare Francesca Anglès, que es va veure ajudada

per diferents rectors de la ciutat de Cervera. En aquesta època hi ha un gran moviment unionista a l'entorn de l'Hospital de Cervera i sembla que la proposta d'unió a la Sagrada Família es va originar dins d'aquest mateix institut, no pas dins l'Hospital. Així, el dia 2 d'abril de 1880 les religioses Germanes de la Caritat de l'Hospital de Cervera signaven l'acceptació de l'agregació d'aquesta institució a l'Institut de la Sagrada Família, amb el següent text (àlbum commemoratiu de la Sagrada Família):

“Las abajo firmantes aceptamos reconocidas la agregaciones y en cumplimiento de ella nos sometemos gustosas a su autoridad (de la superiora general de las Religiosas de la Sagrada Família) y a la de las legítimas sucesoras, como también prometemos cumplir con todas la Reglas y Constituciones legítimamente aprobadas y con todas las disposiciones que de tal autoridad o de su representante emanen en todos los tiempos, bajo la dirección y jurisdicción de los respectivos Prelados, según de derecho convenga. Para que conste firmamos la presente agregación, aceptación y compromisos con plena voluntad para los efectos convenientes.

Cervera, 2 de abril de 1880. Sor Francisca Inglés, Sor Carmen Vallverdú, Sor Dolores Llagostera, Sor Maria Güell, Sor Josefa Dalmau”

Sembla, però, que aquesta signatura va ser propiciada per la superiora de l'Hospital de Cervera, clarament unionista a la Sagrada Família, i sembla ser que, sovint, les signatàries del document d'acceptació van manifestar que havien signat a contracor; de fet, aquesta acceptació va venir forçada per l'arxiprest de Cervera, que instava les religioses a regularitzar la seva situació canònica, ja que, al no pertànyer a cap congregació religiosa, semblava una irregularitat. Cal advertir que hi va haver una religiosa, la germana Lluïsa Pujadas, que es va negar a signar l'escrit d'acceptació i va abandonar l'Hospital de Cervera.

L'acceptació i el pas de les religioses a la Sagrada Família es va fer d'esquena a la junta de l'Hospital de Cervera, atès que no convenia, ja que el reglament de l'Hospital era rígid i no permetia que les religioses fessin altres tasques fora de l'hospital i, en canvi, la unió amb la Sagrada Família volia dir que hi podien haver destinacions noves i activitats noves per a les religioses. S'entrava en conflicte, ja que les bases de fundació de la Comunitat de l'Hospital de Cervera, fetes el 1805, i la junta de l'esmentat hospital expressaven clarament que les religioses estaven subjectes i depenien de la junta de l'Hospital; la mateixa junta elegia les religioses i les postulants que havien d'entrar al servei de la comunitat.

Dos anys després, la junta de l'Hospital de Cervera cedí a les pressions del clergat de Cervera i el 12 de gener signava el contracte d'agregació, però ho feia amb uns condicionants que volien mantenir la situació com fins llavors s'havia mantingut, especialment pel que fa a les tasques dins l'hospital, que haurien de continuar com es reflectia a les actes de fundació del 1805, i a la incorporació de noves religioses, que hauria de ser de comú acord entre el govern de l'Institut de la Sagrada Família i la junta de l'Hospital de Cervera.

Amb posterioritat, la Sagrada Família va voler modificar les bases que la junta de l'Hospital de Cervera va posar a l'agregació, cosa que la mateixa junta va desestimar amb fermesa. Això provocava una reducció d'autoritat dins l'Hospital per part de la superiora general de la Sagrada Família, que veia que no exercia tot el control de la institució; per

Retrat de la mare Maria Güell al claustre de l'Hospital de Cervera poc temps abans de morir

tant, qualsevol canvi o permuta de religioses a l'Hospital de Cervera s'havia de fer de comú acord entre la superiora general de la Sagrada Família i la junta de l'Hospital.

A part, sembla que també hi va haver un acord entre la junta i l'administració de la Sagrada Família en el sentit que no hi hauria canvis de destinació de les religioses que en el seu dia varen professar com a membres de les Germanes de la Caritat de l'Hospital de Cervera; així es conservaven les antigues religioses que coneixien les tasques dins l'hospital. Aquest acord, que no es va arribar a escriure mai, ve reforçat pel fet que el contracte fet més tard a l'Hospital de Valls entre la Sagrada Família i la junta del Sant Hospital contenia una clàusula que explicitava que les quatre religioses més antigues al servei de l'hospital podrien romandre tota la seva vida servint al Sant Hospital de Valls. En el cas de Cervera, aquesta condició no quedava explicitada en el document d'unió, però sembla que aquesta promesa o acord verbal de no destinar les religioses de Cervera fora de l'Hospital les va empènyer a signar el document d'unió, tot i fer-ho a contracor.

L'any 1883 començaren les desavinences entre la junta de l'Hospital i la superiora general de la Sagrada Família, elegida recentment. El detonant va ser la destinació de dues religioses a l'Hospital i el trasllat de dues religioses antigues, entre les quals hi havia la germana Maria Josepa Dalmau, de Valls, que havia fet els vots juntament amb la mare Güell a l'Hospital de Cervera. Aquest trasllat va inquietar la junta de l'Hospital, atès que pel que sembla no va ser consultada i es trencaven els acords de no trasllat de les religioses antigues; de fet, però, a causa d'una malaltia que va afectar l'esmentada religiosa, aquesta va haver de tornar un temps després a Cervera, per recuperar la salut perduda a la seva nova destinació.

Amb l'objectiu d'evitar més enfrontaments entre la Sagrada Família i la junta de l'Hospital, l'any 1884 es va nomenar superiora a Cervera la mare Maria Güell. La data exacta del nomenament no la sabem però per documents trobats a l'hospital datats del dia 31 de desembre de 1884 es pot confirmar que ja era superiora; el nomenament es devia fer pels voltants del mes d'octubre o novembre del mateix any.

Des de bon començament, la mare Güell es va definir defensora de les germanes destinades a l'Hospital de Cervera i de les constitucions del mateix hospital, ja que Maria Güell havia fet els vots com a religiosa a les Germanes de la Caritat de l'Hospital de Cervera. La direcció de l'Institut de la Sagrada Família va ordenar novament el trasllat de la germana Dalmau, cosa que provocà els raonaments contraris de la superiora, la mare Güell. Es conserven els escrits de la mare general de l'Institut de la Sagrada Família que ordena el trasllat de la germana Dalmau en aquests termes (Arxiu Diocesà de la Seu d'Urgell):

“Rvda. M. María Güell

Talarn, 24 de mayo de 1885

Carísima hija de la Sda. Família: Por carta del RDO. Ramón Llobregat que acabo de recibir he visto con sorpresa que Sor Josefa estaba tan delicada de salud que dice que sería imprudencia suya permitirle ponerse de viaje; y se ofrece él hacerlo por ella. Admiro la bondad de este Señor pues sin que le obligue a ello ninguna cosa, se brinda a tal sacrificio. Hubiera deseado hallar en mis hijas del Hospital de Cervera aquella hermosa indiferencia y Sta. obediencia de que nos habla el venerable Rodríguez que ha de

Una de les primeres fundacions que realitzà la mare Maria Güell a la Pobla de Segur, l'any 1918

Claustre actual de la Casa Noviciat a Cervera, la primera fundació que realitzà

caracterizar a las Hijas de la Sda. Família cuyos Smos. Padres tan raros ejemplos nos dieron de ella. Espero la animará a cumplir con esta disposición que debemos considerar ser la voluntad de Dios, quien, tal vez, en la realización de esta obediencia tiene vinculada una gracia especial para aquella religiosa. Contésteme cuanto antes diciéndome en qué día saldrá de esa para mandar quién les reciba a la llegada del coche a Tremp. Creo por lo demás decirle la prevenga el viaje de modo que pueda hacerlo con la mayor comodidad posible. La saluda y abraza en el Señor su afma. y humilde sierva.

Montserrat Massanés, Spra. General”

Aquest escrit va ser contestat amb suma delicadesa per la mare Güell en els termes següents (Arxiu Diocesà de la Seu d’Urgell):

“J.M.J. Rma. M. Montserrat Massanés

Cervera, 28 de mayo de 1885

Muy Rma. y querida M. Recibí sus dos estimadas cartas. A la primera contestó M. Ramón y respecto a la segunda yo no sé qué decir a V.R. Desearía cumplir sus disposiciones pero me hallo atada de manos y en un conflicto tan grande que sólo Dios y la superior prudencia de V.R. me pueden ayudar y sacar. V.R. comprenderá que en estas casas no puede obrarse con la independencia de los colegios.

Reciba V.R. los afectos de esta humilde hija que rinda B.S.M.

M. Maria Güell, R.S.F.”

Amb tot, qui va actuar decididament va ser la junta de l’Hospital, que va amenaçar de substituir totes les germanes si no es complien els acords fundacionals de l’any 1805 i que, recordem, deia que els trasllats s’havien de fer de comú acord entre la casa general de la Sagrada Família i la junta de l’Hospital; això ho feia en un escrit amb data 24 de juny de 1885.

Com que el conflicte anava agafant proporcions, el vicari capítular de Solsona va intervenir a requeriment de la superiora general de la Sagrada Família, i és per això que el vicari de Solsona es posicionà al costat de la superiora general de la Sagrada Família.

Es va procedir al trasllat de mossèn Ramon Llobregat, capellà de l’Hospital de Cervera, perquè defensava la permanència de les religioses a l’Hospital; això originà més tensions entre la junta de l’Hospital i el bisbat. Finalment, davant la inflexibilitat de la superiora de la Sagrada Família, la junta, definitivament, per preservar els interessos de l’Hospital de Cervera, va trencar l’agregació de l’Hospital a l’Institut de la Sagrada Família, tal com queda referit al llibre d’actes i s’expressa en un escrit de l’alcalde-president de l’Ajuntament de Cervera a la superiora general de l’Institut de la Sagrada Família (Arxiu de l’Hospital de Cervera):

“La administración de este Sto. Hospital en sesión del día de ayer, presidida por el Alcalde que suscribe, vista que las Rdas. Hermanas manifestaron tres de ellas Sor Dolores Llagostera, Sor María Güell y Sor Josefa Dalmau su voluntad de continuar en este establecimiento, con lo cual se entendía

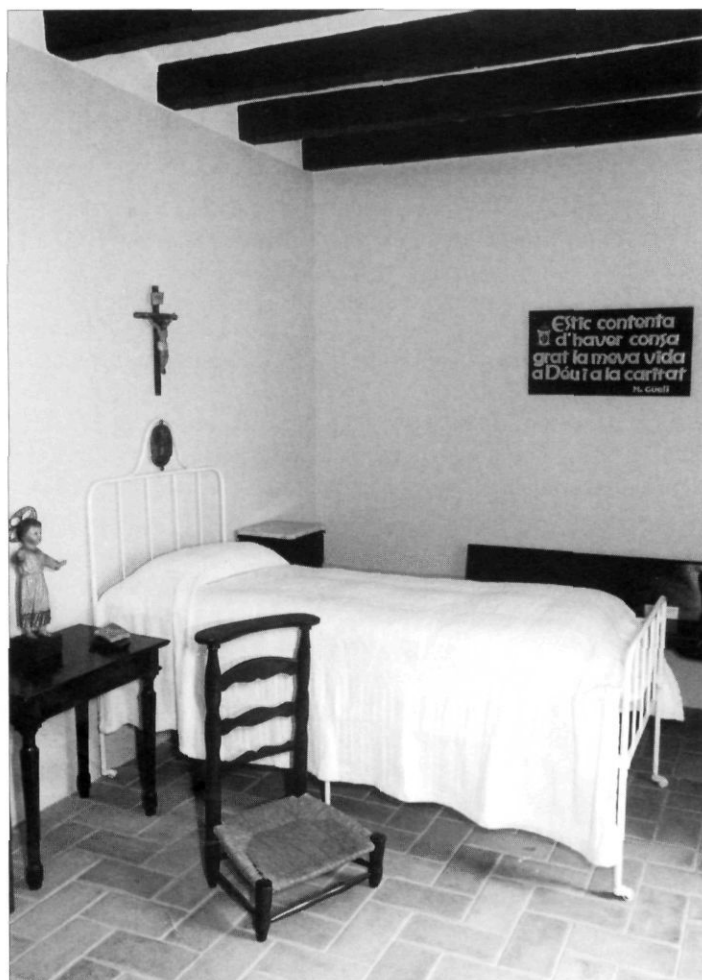
que debían separarse de la Sda. familia según la resolución de esta Administración, la que ha acordado comunicar a V.R.: Que las dos restantes, Sor Engracia Ariet y Sor Julia Company han expresado continuar en aquel Instituto y como esto imposibilita su permanencia en este Santo Hospital, la Administración manifiesta a V.R. que dentro de tres días se sirva disponer de las dos últimas expresadas Hermanas para colocarlas donde crea conveniente, pues de otro modo o en otro caso se verá en la dura precisión de mandarlas a la Casa que este Instituto tiene en la ciudad.

Lo que comunico a V.R. para su inteligencia y efectos oportunos.

Dios guarde a V.R. muchos años

Cervera 13 de agosto de 1885

Buenaventura Foix, el ALCALDE PRESIDENTE."

Cel·la de l'Hospital de Cervera, on morí Maria Güell i Puig

Pertant, d'aquest escrit es dedueix que les religioses que entraren fent vots a l'Hospital de Cervera se separaren de l'Institut de la Sagrada Família. Ens podem preguntar el perquè d'aquesta actitud de la mare Güell, i potser l'explicació caldrà buscar-la més endavant. El que és clar que Maria Güell va entrar al servei de l'Hospital de Cervera amb un únic objectiu, el servei als més necessitats, els malalts pobres, exercint la caritat en el sentit més ampli que es pot concebre. Per això, el trasllat de les religioses de l'Hospital de Cervera per part de l'Institut de la Sagrada Família suposava una desviació d'aquests propòsits formulats intensament per la mare Güell.

A partir d'aquesta decisió de les tres religioses s'inicià un seguit d'escrits i posicionaments provinents de la cúria del bisbat de Solsona, així una dura carta de l'arxiprest de Cervera, el prevere Ramon Casals, que, dirigida a l'alcalde de Cervera, contenia greus acusacions contra les tres religioses separades per voluntat pròpia de la Sagrada Família (Arxiu de l'Hospital de Cervera):

“.... Mujeres las he llamado, porque el nombre de religiosas no les conviene ni deben cubrir sus cuerpos con la preciosa librea del Instituto, habiendo echado sobre sí el voto de la santa obediencia, el más importante de todos. En este tristísimo estado ni confesor tienen con quien confesarse ni que absolverlas pueda, por mientras permanezcan apóstatas o separadas de su Instituto.”

Varen ser temps durs per a les tres religioses, ja que se'ls hi va negar la confessió i la comunió; es va buidar el sagrari de l'Hospital. Mentre, les tres religioses continuen treballant a l'Hospital de Cervera, tal i com van professar en entrar-hi.

Amb aquesta situació va coincidir una epidèmia de còlera que amenaçava d'entrar a Cervera, i per aquest motiu la junta de l'Hospital es va mantenir inactiva pel que fa a aquest afer fins l'última setmana d'octubre de 1885, en què tota la junta es va desplaçar fins a Solsona per entrevistar-se amb el vicari capítulat de la Diòcesi. Pel que sembla, el vicari capítulat va reconèixer els errors i va retornar el capellà Ramon Llobregat al servei de l'Hospital de Cervera i confirmava com a superiora de la comunitat la mare Maria Güell. Es restituí la normalitat a l'hospital i, aproximadament un any més tard, s'admeté com a postulant una nova vocació.

Amb aquesta resolució, el Bisbat de Solsona admetia com a correcta l'actitud mantinguda per la mare Maria Güell, de respecte i obediència als vots efectuats en entrar al servei del Sant Hospital de Cervera, i també donava la raó a la junta de l'hospital. Mentre va durar tot aquest episodi, la mare Maria Güell va mantenir una actitud prudent i en obligat silenci per les circumstàncies; durant aquest temps només hi ha constància de dues cartes escrites sobre el tema, de les quals només se'n conserva una.

3- Període fundacional (1897-1921)

Una vegada retornada la normalitat a l'Hospital de Cervera, les religioses continuaren treballant al servei dels malalts de dins l'hospital. Al maig de 1897 la junta de l'Hospital va veure la necessitat d'ampliar els serveis de les religioses fora del recinte hospitalari, amb la qual cosa les religioses passaren a fer vetlla domiciliària. Per això la junta es va interessar per l'ampliació del nombre de religioses que hi havia en aquell moment, donat

que aleshores eren poques les que estaven en servei; de les sis que permetien les actes de constitució, n'hi havia una de malalta i una altra d'avançada edat, cosa que minvava les possibilitats de servei, tant dins de l'hospital com fora. Per això la junta va plantejar a la superiora de la comunitat la necessitat d'ampliar el nombre de religioses al servei, que passaria a ser de vuit amb la finalitat de poder atendre les vetlles domiciliàries. Per això calia redactar un reglament per a les religioses que havien de vetllar els malalts a les cases, i aquest reglament va ser confegit pel pare Francesc Naval, superior dels Claretians que residien a l'exuniversitat de Cervera; era un reglament estricte, estructurat en tres capítols i que contenia totes les instruccions referents a la sortida del convent, al tracte amb els malalts i al retorn al convent, i es marcaven els horaris de sopar, vetlla i dormir.

Una vegada redactat el reglament, la junta de l'Hospital de Cervera, en sessió de 7 de març de 1898, va prendre definitivament l'acord d'encomanar a les germanes de la Caritat de l'Hospital de Cervera la vetlla domiciliària, sempre que això no comportés cap tipus de càrrega econòmica per a l'esmentada institució i es mantinguessin degudament atesos els malalts del centre. Una vegada aprovada la proposta per part de la junta calia l'aprovació del Bisbat de Solsona; per això, tant la junta de l'hospital com la mare Maria Güell sol·licitaren al bisbe de Solsona l'autorització pertinent en sengles escrits, un que demanava l'aprovació de l'acord de la junta de l'Hospital i l'altre que demanava la modificació de les constitucions per poder portar a terme la vetlla.

El dia 14 de maig de 1898, el bisbe de Solsona adreçava la resposta als escrits anteriors amb una extensa carta en la qual denegava la vetlla domiciliària en base als acords de fundació de l'any 1805, però deixava oberta la possibilitat, en un futur, de donar aquest servei; el bisbe ho feia en aquests termes (Arxiu de la Causa de la M. Maria Güell):

“... Venimos a decretar y decretamos no haber lugar a lo que se nos pide en la forma propuesta y únicamente daremos nuestra autorización para que puedan dedicarse al servicio doméstico de los enfermos de la ciudad las novicias que en lo sucesivo ingresen en dicha comunidad, una vez sean ya profesas y hayan prometido la observancia de las Reglas con las modificaciones que Nos reservamos hacer en su día; previo también el compromiso de conservar íntegros en el arca de fondos del Sto. Hospital, las dotes que aportarán las religiosas al ingresarse en la comunidad, además del de atender a su decorosa manutención y sostenimiento”.

Per tant, per poder ampliar els serveis de les religioses de la Caritat de l'Hospital de Cervera, només calia modificar les constitucions de l'orde i iniciar un noviciat que donés cabuda a les noves vocacions i les formés per a les tasques que els hi eren encomanades.

Així la mare Güell i el pare Francesc Naval redactaren les noves constitucions, que recollien l'esperit més profund de la regla que havia mantingut durant cent anys les Germanes de la Caritat de l'Hospital de Cervera i s'incorporaven nous consells a partir del pensament claretian. Les noves constitucions es van sotmetre a l'aprovació del bisbe de Solsona, que ho va fer en data de 14 de setembre de 1899. Aquesta és la data que es considera com a fundacional de l'orde. Foren cofundadores de l'Institut religiós les germanes Dolors Llagostera, Josepa Dalmau (ambdues de Valls), Carme Roig i Lluïsa Marcé.

Última fundació de l'orde, al bisbat d'Abancay, al Perú, on hi ha un centre assistencial destinat a les persones necessitats de l'entorn

Quedava així constituït un nou institut religiós a partir del que hi havia al Sant Hospital de Cervera i s'incrementava amb noves vocacions; per tant, es complien els dos requisits donats pel bisbe de Solsona per iniciar el servei de vetlla domiciliària.

Aquestes constitucions es van modificar el 1907 per poder donar solució a diferents problemes no previstos amb motiu de la fundació d'una nova casa de l'Institut a Balaguer.

El 1909 es demanà autorització al bisbe de Solsona per al canvi de nom, que sota l'advocació del Cor de Maria seria el de "Pío Instituto de la Caridad del Inmaculado Corazón de María". Aquest mateix any es va modificar l'hàbit, s'adoptà l'escapulari i sobre d'aquest l'emblema del Cor de Maria amb la inscripció *Santissimum Cor Mariae ora pro nobis*.

També amb la voluntat que les constitucions fossin aprovades per la Santa Seu, a partir del 1910 es va treballar amb la revisió de les constitucions de l'Institut, que es varen veure afectades per la promulgació, l'any 1917, del nou Dret Canònic i es van presentar a nova aprovació l'any 1919, per part de l'aleshores bisbe de Solsona Francesc Vidal i Barraquer. Així, a finals de 1920 la mare fundadora de l'Institut donava a cada religiosa un exemplar de les noves constitucions aprovades.

Successivament s'han anat fent modificacions i aprovacions a fi d'adaptar-les al Concili Vaticà II. La Congregació va ser aprovada definitivament per la Santa Seu com a Congregació de Dret Canònic el dia 29 de desembre de 1966 pel Papa Pau VI amb el nom de Missioneres Filles del Cor de Maria. El 21 de novembre de 1983 van ser definitivament aprovades per la Santa Seu les constitucions de l'orde.

Amb posterioritat a l'any d'aprovació de les primeres constitucions de l'Institut es va iniciar l'expansió de l'Institut. Així, es va fundar una casa a Balaguer (1907), una casa-noviciat a Cervera (1908), l'hospital de Tremp (1912), una casa Agramunt (1915), una altra a la Pobla de Segur (1918), una casa de vetlla a Solsona (1921); quedava així afermat, en vida de la mare Güell, l'Institut que ella va fundar. L'expansió de l'Institut continua l'actualment: el 1996 s'obrí casa al bisbat d'Abancay, al Perú, la qual cosa testimonia la presència de les Missioneres Filles del Cor de Maria a més de sis països del món.

Després de veure l'expansió inicial de l'Institut, i poc després de fundar la casa de vetlla de Solsona, el dia 14 de juny de 1921, una mica abans de les set de la tarda, la mare Maria Güell i Puig moria a l'Hospital de Cervera per una oclusió intestinal. Ho feia tal i com havia viscut, amb senzillesa i humilitat: moria als 73 anys i en portava 49 de vida religiosa dedicada als necessitats i al servei de l'Església, fidel sempre als seus vots. Poc abans de morir deia: "Estic contenta d'haver consagrat la meua vida a Deu i a la caritat"; aquesta frase resumeix l'esperit humil de la mare Güell, que no oblidava en cap moment la seva dedicació als necessitats. Això ens ho recorda una frase seva: "Les nostres mans per al treball, el cor per pensar en Déu i estimar-lo."

El servei als necessitats va ser un referent constant a la vida de la mare Maria Güell, i a les acaballes de la seva vida recordava: "En aquests moments entenc clarament el valor de les virtuts practicades per amor de Déu, el valor de l'oració i especialment el que serveix haver passat la vida en la humilitat i abnegació i en la pràctica de la caritat amb les Germanes de la comunitat i amb els pobres i malalts... La resta és vanitat."

Les característiques espirituals de Maria Güell es basen en les Benaurances evangèliques; allí hi troba la seva espiritualitat evangèlica, apostòlica, litúrgica i la cordimariana.

Un testimoni del seu procés de canonització diu: “Jo sempre he trobat en la serventa de Déu, una vida ricament evangèlica.”

Un altre afirma: “Precisament en el moment actual són aquestes les vides que necessitem: vides senzilles, humils, ricament evangèliques, plenes de l’esperit de les Benaurances; de les obres de misericòrdia. Hi ha ànimes que tenen l’essència d’una vida cristiana plena d’evangeli i viscuda santament. Una d’aquestes és la serventa de Déu Maria Güell.”

I encara: “El que més impressiona en la seva vida és la fidelitat absoluta, la constància, la serenitat i l’alegria amb les quals, per més de 50 anys, suportà, dia rere dia i hora rere hora, els seus carregosos deures, sempre sostinguda per una vida d’oració i unió amb Déu.”

Visqué l’evangeli en l’exercici de la caritat en les diverses expressions, segons les necessitats de l’Església i del món, amb humilitat i senzillesa a la llum i exemple de la Verge Maria, “tan senzilla i humil de cor”.

Perquè l’amor a Maria fou també un distintiu de la seva espiritualitat. Va recomanar i va viure intensament l’amor a Maria i tingué un gran anhel de posar el seu Institut sota la protecció del Cor de Maria. Quan rebé l’aprovació del títol oficial, exclamà: “Puc morir contenta perquè l’Institut està sota la protecció del Cor de Maria, Ell el pren com a cosa seva.”

El missatge de la mare Maria Güell per a avui el podem definir com un missatge de fe, esperança i caritat amb senzillesa i humilitat, a la llum i exemple de la Verge Maria: aquest és el missatge que ha transmès a les religioses Filles del Cor de Maria.

El dia 6 d’abril de 1998, en un solemne acte a Roma, el Sant Pare la va proclamar Venerable.

L’expansió de l’orde

Des que la mare Maria Güell va fundar l’orde, aquest s’ha anat expandint des de Cervera per moltes comarques catalanes i en algunes regions fora de Catalunya i també a altres nacions, fins arribar recentment al Perú. Des del 1899 fins a l’actualitat, l’orde de les Missioneres Filles del Cor de Maria han estat presents a sis països del món, i ha obert més de 60 cases arreu d’aquests països; actualment l’orde té establertes prop de 40 cases que es dediquen a l’atenció de malalts i avis i a l’assistència sanitària, bàsicament. Les germanes de l’orde segueixen així l’esperit de la caritat que la mare Maria Güell va imposar a l’orde, una caritat renovada i actualitzada a les necessitats d’avui i de compromís amb les persones necessitades, seguint el seu consell: “Les nostres mans per al treball, el cor per pensar en Déu i estimar-lo.”

Les Missioneres Filles del Cor de Maria tenen diverses cases al Brasil, on, a part d’educar els infants i proporcionar assistència sanitària, atenen els infants més necessitats, les “meninas da rua”. A les cases del Perú proporcionem assistència sanitària bàsica a les comunitats rurals del bisbat d’Abancay. D’aquesta manera continuem mantenint molt viu l’esperit que la mare Maria Güell i Puig va transmetre en fundar, ara fa cent anys, el nostre orde religiós.

Moment en què es procedeix a la lectura del decret de nomenament de Venerable de Maria Güell Puig, en presència del papa Joan Pau II

Cronologia de les fundacions i dedicació de les cases

- 1- 1907: casa de vetlla a Balaguer.
- 2- 1908: casa noviciat a Cervera.
- 3- 1912: hospital de Tremp.
- 4- 1915 a 1936: casa de vetlla a Agramunt.
- 5- 1918: residència d'avis a Pobla de Segur.
- 6- 1921 a 1954: casa de vetlla a Solsona.
- 7- 1922: seminari diocesà de Solsona.
- 8- 1923 a 1978: clínica a Barcelona.
- 9- 1924 a 1964: casa de vetlla a la Seu d'Urgell.
- 10- 1930: clínica a Barcelona.
- 11- 1934 a 1969: seminari diocesà de la Seu d'Urgell.
- 12- 1940 a 1958: clínica a Tolosa.
- 13- 1941 a 1946: sanatori a Oyarzun.
- 14- 1942 a 1964: residència d'avis a Bagà.
- 15- 1942 a 1985: guarderia infantil a Viladomiu.
- 16- 1945 a 1952: hospital i escola a Sant Llorens de Morunys.
- 17- 1946 a 1959: seminari diocesà de Barbastre.
- 18- 1948: residència d'avis a Vilassar de Dalt.
- 19- 1948 a 1972: seminari a Tolosa.

- 20- 1949 a 1969: clínica quirúrgica a Barcelona.
- 21- 1950: residència de joves a Lleida.
- 22- 1951 a 1970: seminari diocesà de Tortosa.
- 23- 1952 a 1986: hospital a Rio de Janeiro (Brasil).
- 24- 1954 a 1988: guarderia infantil a Girona.
- 25- 1954 a 1969: escola a Saragossa.
- 26- 1954 a 1971: escola a Berástegui.
- 27- 1956 a 1974: clínica a la Seu d'Urgell.
- 28- 1956: escola a Rio de Janeiro (Brasil).
- 29- 1957 a 1973: clínica a Dax (França).
- 30- 1957: residència d'avis a Piera.
- 31- 1967: residència de joves a Barcelona.
- 32- 1958: escola a Tolosa.
- 33- 1959 a 1992: clínica a Cenon (França).
- 34- 1960 a 1967: escola a Lasarte.
- 35- 1962 a 1991: clínica quirúrgica a Bayona (França).
- 36 - 1964 a 1968: bisbat d'Oviedo.
- 37 - 1964: clínica quirúrgica a Tarragona.
- 38- 1966: hospital de Gijón.
- 39- 1967 a 1977: hospital a Belo-Horizonte (Brasil).
- 40- 1967: residència d'estudiants a Barcelona.
- 41- 1967 a 1973: aspirantat a Piera.
- 42- 1968 a 1971: clínica a Roma (Itàlia).
- 43- 1968 a 1972: arquebisbat de Toledo.
- 44- 1970: dispensari mèdic a Madrid.
- 45- 1970: aspirantat a Palència.
- 46- 1971 a 1976: clínica a Saragossa.
- 47- 1972 a 1983: bisbat de Madrid.
- 48- 1972: abadia del Cister (Roma).
- 49- 1973 a 1990: residència d'avis a Valls.
- 50- 1974 a 1987: clínica de la Creu Roja a Burgos.
- 51- 1974 a 1991: clínica a Palència.
- 52- 1977: noviciat a Pouso-Alegre (Brasil).
- 53- 1982 a 1997: escola Segorbe.
- 54- 1983 a 1994: servei eclesial a Villareal.
- 55- 1984: residència d'avis a Balaguer.
- 56- 1986: hospital a Rio de Janeiro (Brasil).
- 57- 1987: residència d'avis a Casasimarro (Cuenca).
- 58- 1987: residència d'avis a Igualada.
- 59- 1987: residència d'avis Paraguaçu (Brasil).
- 60- 1988: escola a Barbacena (Brasil).
- 61- 1988: casa sacerdotal a Cuenca.
- 62- 1989: escola infantil a Canas de Santa Maria (Portugal).
- 63- 1990: casa natal de la Mare Güell a Valls.

- 64- 1994: casa de la Congregació a Madrid.
- 65- 1995: residència d'avis a Girona.
- 66- 1996: casa sacerdotal a Viseu (Portugal).
- 67- 1996: assistència parroquial, dispensari i escola pública a Abancay (Perú).

Bibliografia i fonts consultades

- Arxiu de la Congregació de les Missioneres Filles del Cor de Maria.
- Arxiu Parroquial de Valls.
- Arxiu de l'Hospital de Cervera.
- Arxiu de la Causa de la M. Maria Güell.
- Arxiu Diocesà de la Seu d'Urgell.
- COMELLES, JOSEP M. et al. 1991. *L'Hospital de Valls. Assaig sobre l'estructura i les transformacions de les institucions d'assistència*. Institut d'Estudis Vallencs. Valls.
- ESTEVA ALSINA, MONTSERRAT, 1995. *Maria Güell i Puig*. Valls.
- LUCAYA IMBERT, A. 1927. "El Santo Hospital de Cervera" a *Butlletí del Sindicat de Metges de Catalunya*. Barcelona.
- SOLÉ ROMÀ, J.M. 1953. *Una llama de caridad*. Valls.